

...vse vrste dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
...dnevno razen sobot, nedelj
in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in-upravnški prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

—YEAR XXXVIII

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO 23, ILL., TOREK, 7. MAJA (MAY 7), 1946

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 89

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

skuzije o plebiscitu Julijski Krajini

...britske bojne
...marice v tržaški luki
...AVDA NAPADLA
...BYRNESA

6. maja.—Zunanji mi-
...stirih veseli se še niso
...umeli glede začetja no-
...je med Jugoslavijo in Ita-
...Ko se bodo danes ponovno
...na svoji seji, bo razpra-
...razpisu plebiscita v Julijski
...rajini, pri katerem naj bi
...odločilo, ali hoče spada-
...Italijo ali Jugoslavijo, ob-
...na.
...pis plebiscita v krajih med
...ko in rusko črto je tajnik
...ameriški državni tajnik
...Ruski zunanji minister
...je dejal, da je sovjetska
...tudi za plebiscit, toda
...ki meji, kot je predlagal
...temveč na vsem ozem-
...katerem živi čez milijon
...alcev. Gotovo je, da bi
...plebiscita v prilog Jugos-
...ker Slovenci in Hrvati
...večino prebivalstva.

...v je v teku debate dal
...au pouk o zgodovini. A-
...ki državni tajnik je nam-
...il, da je bil informiran
...bil prvi črter za Trst l.
...isan v italijanski. "Me-
...luka sta od takrat itali-
...je rekel Byrnes. "No-
...vzroka ne vidim, zakaj
...Trst, mesto, v katerem
...tvorijo večino prebival-
...1. 1472, prišel pod Jugos-
...najmanj stoletju." je
...il Molotov, "Italija, ka-
...poznano danes, sploh ni
...ala. Zedinjena Italija je
...v devetnajstem stoletju
...da gospod Byrnes govori
...ki republiko iz petnajste-
...tja. Francoski cesar Na-
...je v osemnajstem stolet-
...novil ilirsko državo, v ka-
...bil Trst. Napoleon je u-
...il slovansko državo, dasi
...Slovan."

...tem, ko so se zunanji mi-
...pričali o začetju nove
...med Jugoslavijo in Itali-
...prišla v Pariz vzmirlji-
...ročila o premikanju ame-
...in britskih čet v Julijski
...l. Dve britski križarki
...apeli v Trst. Topovi na
...obrnjeni proti luki. V
...je dospelo tudi večje šte-
...ritskih rušilcev.

...ki list Libre Soir poroča
...britsko-ameriški armadni
...spremljen s težkimi topo-
...van v tržaški okolici. Ve-
...Švice omenjajo gibanje a-
...ih in britskih čet v zale-
...rata in mobilizacijo enot
...ovanske armade v goriški
...lini.

...ard Kardelj, podpredsed-
...goslovanske vlade, je na-
...u s časnikarji izjavil, de-
...dilo prelivanje krvi, če b-
...nam nove meje storje-
...vica Jugoslaviji. Prej je
...referenci zunanjih mini-
...dejal, "da moja vlada ne
...vzela odgovornosti za za-
...meje, ki ne bi dala jugo-
...skemu ljudstvu zaščite
...jo tiranijo."

...tov je namignil, da b-
...popustila v drugih zade-
...bo vprašanje Trsta za-
...vo rešeno. Dosežen bo
...um o drugih problemih
...ložit se na Italijo. Mož-
...je, da bo Italija znižala
...glede italijanskih repa-
...kakor tudi italijanskih ko-
...Afriki. Splošno mnenje
...je kompromis potreben.
...se bosta Amerika in Ve-
...tanija podali, če bo Ru-
...za zagotovilo, da bo drža-
...na proč od Sredozemske
...pod pogojem, da mora
...biti Jugoslavija.

...6. maja.—Sovjetski
...ponovno napadli ameri-
...državnega tajnika Byr-

Hillman napovedal boj reakciji

Naslovil je apel
članom svoje unije

Atlantic City, N. J., 6. maja.
—Sidney Hillman, načelnik od-
bora za politično akcijo Kongre-
sa industrijskih organizacij in
predsednik krojaške unije Amal-
gamated Clothing Workers, je
poveljal člane svoje organizacije
na boj proti reakciji v kongresu.

Poziv vključuje poročilo ekse-
kutivnega odbora, ki bo predlo-
ženo konvenciji unije. Hillman
je podpisal poročilo. To pravi
med drugim, "da je v kongresu
nastala kombinacija nazadnjaš-
kih republikancev in demokra-
tov iz južnih držav, ki dela pro-
ti volji in koristim ameriškega
ljudstva."

Poročilo pravi, da bo unija
podpirala organizatorično kam-
panjo CIO v južnih državah v
vseh ozirih in da je že prispe-
vala \$200,000 za financiranje
kampanje.

Na konvencijo bo prišlo čez
tisoč delegatov. Eksekutivni od-
bor je naznanil, da ima unija
350,000 članov, 25,000 več kot
pred enim letom.

Kot govorniki bodo na kon-
venciji nastopili Philip Murray
predsednik CIO, delavski tajnik
Schwellenbach in Chester Bow-
les, direktor urada za ekonom-
sko stabilizacijo.

Seja direktorjev svetovne banke

Washington, D. C., 6. maja.—
Direktorji nedavno ustanovljene
svetovne banke se bodo sestali
na svoji seji v Washingtonu te-
leden. Predmet razprav bodo
finančna in denarna vprašanja.

Proslave osvoboditve Čehoslovakije

Praga, Čehoslovakija, 6. maja.
—To mesto je proslavljalo oblet-
nico osvoboditve Čehoslovakije
izpod nemške okupacije. Več
tisoč ljudi se je udeležilo para-
de po ulicah tega mesta. Pro-
slave so se vršile tudi v drugih
mestih.

VODITELJI BRA- TOVŠČIN PRETR- GALI POGAJANJA

Zapretili so z oklicem
stavke na železnica
ODPOR PROTI ZVI-
ŠANJU PLAČE

Chicago, 6. maja.—Voditelji
bratovščin strojevodij in kurja-
čev ter železniških spremnikov
so pretrgali pogajanja z repre-
zentanti železniških kompanij in
naznanili, da bo stavka oklicana
18. maja, če ne bodo kompanije
pristale na zahteve glede zviša-
nja plače za 25 odstotkov in
zboljšanje delovnih pogojev.
Naglasili so tudi, da ne bodo
delali za federalno vlado, ako bo
prevzela železnice, kar je več-
krat storila v prošlosti, ko je
pretela nevarnost stavke.

Besednik bratovščin je dejal,
da so bili storjeni že vsi koraki
glede izravnave konflikta v smi-
slu železniškega zakona. Edino
predsednik Truman lahko pre-
preči izbruh stavke s pritiskom
na železniške kompanije.

Ko so se pogajanja razbila,
sta Alvanley Johnston, predse-
dnik bratovščin strojevodij in
kurjačev, ter A. F. Whitney,
predsednik bratovščin sprem-
nikov, izdala skupno izjavo.

"Železniške kompanije nam
niso ponudile več kot Trumanov
študijski odbor," pravi izjava.
"V bistvu so nam ponudile manj
kot odbor. Stavka se bo pričela
ob štirih popoldne 18. maja.
Ponovno je treba naglasiti, da
zahteva za zvišanje plače in
zboljšanje delovnih pogojev ne
bo umaknjena. Pomislite se ne
bomo z reprezentanti železni-
ških kompanij, dokler ne poka-
žejo volje za doseg sporazuma."

Reprezentanti železniških kom-
panij so tudi podali izjavo. V
tej pravijo med drugim, "da so
se voditelji bratovščin odločili
za oklice stavke, da izsilijo zvi-
šanje plače. Železniške kompa-
nije so storile vse za odvrnitve
stavke. Zadostile so vsem pro-
vizijam železniškega zakona in
odtoro povedale, da se bodo ravnale
v smislu priporočila Tru-

Poljski general govoril v Chicagu

Apel za pomoč
poljskemu ljudstvu

Chicago, 6. maja.—General
Tadej Komorowski (Bor), po-
veljnik podtalnih sil v Varšavi,
ki so revoltirale proti nemškim
okupatorjem in bile poražene, je
govoril na shodu v parku Hum-
boldtu v zvezi s proslavami 155-
letnice sprejetja poljske ustave.
General je zadnji teden prišel v
Chicago iz Londona.

Shoda se je udeležilo 150,000
čikaških Poljakov. Predsedoval
je Charles Rozmarek, načelnik
Poljske zveze, ki je organizirala
proslave. On je v svojem govo-
ru udrihal po sovjetski Rusiji in
obsojal komunistični terorizem
na Poljskem.

Komorowski je v svojem go-
voru dejal, da so Rusi prevratili
poljsko rebelno armado v Var-
šavi. Pustili so jo na cedilu, ko
se je borila z Nemci, namesto da
bi ji priskočili na pomoč. V svo-
jem govoru je tudi apeliral za
pomoč poljskemu ljudstvu.

Govorila sta tudi governor
Green in čikaški župan Kelly.
Green je hvalil poljsko ustavo,
Kelly pa je predlagal ameriško
nadzorstvo bodočih volitev na
Poljskem.

Taylor se vrnil v Rim

Rim, 6. maja.—Myron C. Tay-
lor, posebno odposlanec predse-
dnika Trumana v Vatikanu, se je
vrnil v Rim s svojo ženo. V
Vatikanu bo prevzel dolžnosti
kot odposlanec.

Porast trgovine med Jugoslavijo in Ameriko

Belgrad, 6. maja.—Nikolaj Pe-
trovič, minister za zunanjo trgo-
vino v Titovi vladi, je poročal
o porasti trgovine in izmenjave
blaga med Jugoslavijo in Ameri-
ko na podlagi plačil. Petrovič
je nedavno obiskal Ameriko.

manovega študijskega odbora.
Voditelji bratovščin so pretrgali
pogajanja in zapretili z oklicem
stavke.

Rudarska stavka bo zavrla transportacijo

Domače vesti

Iz Minnesote
Duluth, Minn.—V bolnišnici
St. Mary je dobro prestala ope-
racijo žena Antona Zbašnika, gl.
tajnika ABZ iz Elyja, kakor tudi
Frank Skalar od istotam. Že
več časa se zdravi v bolnišnici
Paulina Grm iz Kitzvillia. Vsi
trije so člani ABZ.—V bolnišni-
ci v Hibbingu je umrl Martin
Bozich iz Kitzvillia, star 71 let.—
V Minnesoti je že veliko turistov
iz raznih krajev dežele.

Iz Clevelanda
Cleveland.—V bolnišnici je po-
petdnevni boleznj umrl Frank
Champa, star 67 let, doma iz So-
dražice, v Ameriki 48 let. Žena
mu je umrla oktobra 1944. Bil
je član društva 126 SNPJ. Tu-
kaj zapušča tri hčere (dve poro-
čeni), sestre Mary Levstik in
Emo Florjančič, v starem kraju
pa sestro.—V bolnišnici je umrl
Ted Gusdanovic, doma iz Budi-
njaka, Hrvatska, v Ameriki od
1903. Bil je upravitelj gledališ-
ča Norwood in med Slovenci
dobro poznan. Bil je član WOW.
Tukaj zapušča sina in dva bra-
ta.—Po kratki boleznj je umrl v
bolnišnici John Drenik, star 66
let, doma iz Begunj pri Cerklji-
ci, v Ameriki 38 let. Tukaj za-
pušča sina, hčer Josephino, po-
ročeno Kosmerl, v starem kraju
pa ženo, dva sinova in hčer.—
Po dolgi boleznj je umrla Urška
Jaklič, rojena Papež, stara 69
let, doma iz Sela pri Hinjačih, v
Ameriki 50 let. Bila je članica
KSKJ in SZZ. Tukaj zapušča
dve poročeni hčeri, dva sinova,
vnuke in pravnuko, v West Vir-
giniji pa brata Gabriela.—V bol-
nišnici St. Vincent se nahaja
Jennie Sternad, ki se je morala
podvreči operaciji.—Iz bolnišni-
ce se je vrnila na svoj dom v
Collinwood Rosie Matyazich.

Iz sorodnikov
Cleveland.—Frank Kappelj,
1093 E. 155 st., Cleveland 10, O.,
želi izvedeti za brata Šturm, do-
ma iz vasi Kilovče pri Ilirski
Bistrici. Svoječasno sta živel v
Clevelandu. Naj se zglasita na
gornji naslov, ker ima novice od
njune sestre in nečakinje.

Za svojega brata Josepha Me-
steka želi izvedeti Terezija Ma-
nič, iz Grahovega št. 68 pri Ra-
keku. Njegov zadnji naslov je
bil: Oregon City, Box 81, Ore.
Piše naj na naslov: Frank Svi-
gel, 1204 E. 167 st., Cleveland
10, O.

Ruske čete
zapustile Perzijo

Bojazen pred
civilno vojno

Toheran, Perzija, 6. maja.—
Zadnje ruske čete so zapustile
Tabariz, glavno mesto province
Azerbadžan, pravi radijsko po-
ročilo. Evakuacija ruskih čet
mora biti dovršena danes.

Prejšnje radijsko poročilo iz
Tabriza omenja sklenitev voja-
ške in politične zveze med pro-
vincio Azerbadžan in kurdske re-
publiko. Pogajanja med central-
no perzijsko vlado in vlado v
Azerbadžanu so prišla v zasto-
je.

Druga vest omenja zbiranje
perzijskih čet v krajih ob obrež-
ju Kaspijskega morja. Položaj je
napet in nekateri izražajo boja-
zen pred izbruhom civilne voj-
ne.

Radio Tabriz poroča, da so
prebivalci pozdravljali ruske vo-
jake, ko so odhajali iz mesta.
"Ruska armada nas je osvobodila,"
pravi poročilo. "Globoka
žalost nas je prevzela zaradi od-

Truman bo morda odre-
dil zasego premo-
govnikov

OBNOVA POGAJANJ NAZNANJENA

Washington, D. C., 6. maja.—
Polkovnik J. M. Johnson, direk-
tor urada obrambne transporta-
cije, je napovedal resno krizo v
železniški transportaciji zaradi
stavke rudarjev na polju meh-
kega premoga. Čez 400,000 ru-
darjev članov unije UMW, je
zastavkalo 1. aprila, ko je po-
tekla veljavnost stare pogodbe
med unijo in operatorji.

"Železniška transportacija že
čuti posledice rudarske stavke,"
je rekel Johnson. "Kriza bo
trajala najmanj eno leto in mor-
ja 18 mesecev, čeprav bo stavka
kmalu končana. Pomanjkanje
premoga ovira program preue-
ditve industrije. Jeklarska, avtna
in druge industrije so morale o-
mejiti obrat in odslavit več ti-
soč delavcev."

Senator Ellender, demokrat iz
Louisiane, je ponovno udaril po
Johnu L. Lewisu, predsedniku
UMWA. Dejal je, da ne pozna
človeka v tej deželi, ki bi bil
bolj nevaren kot je Lewis. Ozna-
čil ga je za izdajalca, "ki ogra-
ta mir in ideale ameriškega
ljudstva. Čudim se Ameriški
delavski federaciji, ki je spreje-
la tega človeka v svoje okrilje."

Predsednik Truman je dejal,
da je rudarska stavka nesreča
za deželo. Možnost je, da bo od-
redil zasego premogovnikov, če
ne bo kmalu prišlo do sporazu-
ma med rudarsko unijo in ope-
ratorji.

Lewis ni hotel komentirati
Trumanove deklaracije. Izgleda,
da bo vztrajal pri zahtevi,
da morajo operatorji prispevati
deset centov od vsake tone pro-
duciranega premoga v posebni
blaginjski sklad UMW. Lewis
je namignil, da ne bo razprav-
ljal o meznem in drugih vpra-
šanjih z operatorji, dokler ne bo
zadeva prispevkov v blaginjski
sklad unije rešena.

Pogajanja med rudarsko unijo
in operatorji se bodo danes ob-
novila. Udeležila se jih bosta
Edward F. McGrady in Paul W.
Fuller, vledna posredovalca, ki
skušata izravnati konflikt.

Mihajlovič odklo- nil zagovornika

General zaupa jugo-
slovanskim sodiščem

Belgrad, 6. maja.—General
Draža Mihajlovič, bivši povelj-
nik četnikov in vojni minister v
ubežni jugoslovanski vladi v
Londonu, je odklonil ponudbo
Morrisa Ernesta, ameriškega od-
vetnika iz New Yorka, da ga je
pripravljen zagovarjati pred ju-
goslovanskim sodiščem.

Mihajlovič je bil pred nekaj
tedni ujet in aretiran v srbskih
gorah, kjer se je skrival eno le-
to. On je obtožen izdajstva in
sodelovanja s sovražniki Jugo-
slavije v času okupacije dežele.

Reporterjem je bila izročena
kopija Mihajlovičevega pisma, v
katerem bivši poveljnik četni-
kov naglaš, da je popolnoma
uverjen, da bo dobil zagovorni-
ka v svoji deželi, če ga bo po-
treboval. Iz tega razloga ne po-
trebuje obrambe s strani katere
koli države, čeprav bi bila ta za-
vezniška.

Pismo dalje pravi, da Mihajlo-
vič popolnoma zaupa sedanjim
jugoslovanskim sodiščem.

hoda ruskih bratov, ki so nas
podpirali in nam pomagali v
zadnjih petih letih."

5 protijudskimi in protidelavskimi poslanci je treba obračunati na volilni dan.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopis literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Datum v oklepaju na primer (May 31, 1946), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

"Delavci vseh dežel, združite se!"

Nekoč, pred 50 leti in več, sploh do prve svetovne vojne je to geslo močno donelo širom vse Evrope, širom Amerike, širom sveta. S tem Marxovim klicem so socialisti prebujali delavstvo in ga združevali v močne falange, ki so postajale strah buržvazij in pred katerimi so se tresli izkoriščevalci. Pod tem geslom je jadrna prva socialistična internacionala in to geslo je dobilo od-jek tudi v vrstah strokovno organiziranega delavstva, ki je bilo v Evropi tesno spojeno s socialističnim gibanjem. Pod tem geslom so se po vseh državah z delavskim gibanjem vršile tudi im-pozantne prvomajske demonstracije. Nekoč, v Debsovih časih, je tudi v Ameriki odmeval ta klic.

Pršla je prva svetovna vojna, ki je vrgla ta klic — skozi okno... Izpodrinil ga je klic po — "obrambi domovine". Stali so si na-sproti ne samo katoličani in pripadniki drugih ver ter si parali trebuhe, marveč tudi socialisti, zadržarji, sindikalisti in drugi privrženci te ali druge mišljenske šole. Nacionalizem, za katerim se je skrivaj imperializem, kapitalizem, monarhizem in marsikaj drugega, se je izkazal močnejšega kot Marxov klic: "Delavci vseh dežel, združite se!" — tudi močnejši kot krščanstvo, ki uči: "Lju-bi svojega bližnjega kot samega sebe."

Vsa tista solidarnost delavskega razreda in duh mednarodnosti, katere je propagiralo socialistično gibanje od svojega postanka, sta se ob izbruhu svetovne vojne razpršila kot oblaki na jasnem svodu. Hočeš, nočeš, moraš je bilo delavstvo potisnjeno v armade pod gesli nacionalizma in "obrambe domovine" in vrženo v med-sebojno klanje. Kdor se je temu upiral, je bil postavljen ob zid...

Nastala je krvava noč, ki je pogoltnila in perversizirala velike na-uke o bratstvu in solidarnosti delavskega razreda. Upirali so se le močnejši duhovi, ki pa so se morali umakniti pod zemljo. Jau-res, vodja francoskih socialistov, je bil zavratno ustreljen, Liebk-necht in Roza Luxemburg vržena v ječo in po prevratu v Nem-čiji ustreljena po junkerjih. Lenin je v Švici delal načrte za bolj-ševiško revolucijo in jo tudi izvedel, obenem pa žigosal one, ki so se čez noč spremenili v lojalne "narodne" socialiste in vsak na svoji strani podpirali vojno, namesto da bi jo skušali spremeniti v—revolucijo, ki naj bi strmoglavila stari kapitalistični red. Am-pak govoriti o revoluciji—ali pa o bratstvu!—je lahko, težko ali nemogoče pa izvesti...

Tako je od lepega in pomenljivega gesla: "Delavci vseh dežel, združite se!", ostala le legenda. Po veliki ruski revoluciji, ki je razklala vse razredno zavedno delavstvo v dva sovražna si tabora, da bi po vojni levičarsko orientirano delavstvo skušalo zaceliti svoje rane in se zopet oprijelo tega gesla, se je vrglo v brato-morni boj, ki v svoji razjarjenosti in fanatizmu skoraj ni poznal meje. Ta bratomorna vojna med komunisti in socialisti se lahko primerja v svoji blazni zagrizenosti le z verskimi boji med krist-jani v dobi reformacije.

Do te vojne je prišlo, ker je kominterni — voditelji ruske re-volucije — napovedala smrt socialističnemu gibanju, katerega je proglasila za največjega sovražnika delavstva, češ, da ga le zavaja in dela kompromise s kapitalizmom. Vse to radi tega, ker se bolj zmerni socialisti niso hoteli okleniti Leninove teorije o — "dik-taturi proletariata", marveč so vztrajali in izpovedovali svojo ve-ro v demokracijo kot sredstvo in cilj za doseganje boljše, socialistič-ne človeške družbe.

Ta bratomorna vojna med dvema vejama ali taboroma socializ-ma je po veliki ruski revoluciji dobila svetovni obseg. Z največjo furijo je divjala v centralni Evropi, predvsem v Nemčiji, kjer je bila trdnjava socialističnega in delavskega gibanja in nad katero se je kominterni (tretja ali komunistična internacionala) spravila z vsemi svojimi velikimi sredstvi.

In kominterni se je spravila nad Nemčijo, ker jo je prvič sma-trala za ključ Evrope in drugič, ker je v njej videla največjo možnost za insceniranje boljše revolucije. Kominterni je namreč smatrala, da se bo mogla ruska revolucija ohraniti le z raztegnitvijo boljše revolucije širom vse Evrope, sploh na vse kapitalistične države. In ker je bilo socialistično gibanje proti nasilni, krvavi revoluciji in proti diktaturi proletariata, mu je Moskva napovedala boj na smrt.

Najbolj tragične posledice tega boja so bile v Nemčiji, kjer ta boj ni poznal nobene meje. V svojem ekstremizmu so šli komu-nisti celo tako daleč, da so se trenutno markske celo pridružili nacijem v razbijanju socialističnega in unijskega gibanja. To so storili, ker so videli v socialdemokratičnem gibanju večjega so-vražnika kot pa v nacizmu, katerega so smatrali le za trenutni pojav, katerega bodo po uničenju prvega prej ali slej zbili na tla in ga zadavili.

Posledice tega bratomornega boja so bile nadvse tragične. Ko-risti od tega ni imel nihče drugi kot Hitler in nemški kapitalisti z junkerji vred. V tem 15-letnem tragičnem boju je nemško de-lavstvo na eni strani toliko oslabevalo, da v usodnih dneh ni imelo nobene sposobnosti niti volje za odločen boj proti nacizmu, na drugi strani so pa tudi nemški delavski voditelji izgubili vso so-cialistično perspektivo, se nagibali bolj in bolj na desno in niso imeli nikakršnega programa za ozdravitev gospodarsko in socialno bolne Nemčije. In tako je prišel Hitler na krnilo skoraj brez vsakega odpora s strani organizirane močnega delavskega gi-banja. — Zakaj to pismo, bomo povedali prihodnjič.

KNJIGE SO KNJIGE, BORŠT PA JE BORŠT

Cleveland, O. — Sedaj skoraj ne vem, kako bi nazival moje anti-dopisnike. Jože Stalin ni menda več tovariš, ampak — kakor je rekel kostanjevski fant, ko ga je mešan vprašal kje je njegov oče, da ni oče, temveč gospod, ker je bil na podstrešju, ko mu je žena hlače šivala — Stalin je sedaj menda gospodin.

Pravijo, da je sodrug prestaro ime. Mladi socialisti ga za-vračajo, ker nočejo biti več so-cialisti, češ, da se ne izplača bo-riti za ameriško demokracijo. Ime mister je preveč podobno starokrajškemu gospodu, oni pa hočejo biti več kot navaden fra-ka. Imenovati ljudi brat ali sobrat je tudi smešno, ko veš, da ti tvoj brat nastavlja gnojne vi-lje, da bi se ti nabodel nanje. Njegova ekselencia se nikakor ne poda našim učnikom, ki do-stikrat pridejo sami v zagato in ne vedo kaj uče. Veličanstvo je tudi staromodno, kajti kralji so redki pojavi in ni zdravo nositi krone, ker te bi lahko anarhist zabodel s stiletom, kakor je Lah cesarico Elizabeto. Edino, kar še drži, je rojak.

Tako je s to stvarjo. Ampak rojaki smo različni: nekateri se radi tepo, drugi debatirajo, tretji se vojskujejo, dočim so se nekateri izkazali tako majhne, da so klali uboge ženske, neka-tere celo v nosečem stanju. Tako smo namreč čitali o ljubezni do bližnjega pred nekaj dnevi. Rojak iz Puget Sounda misli, da bi jaz moral vse potrditi, kar ima ena stran naših skreganih mož v načrtu. Sem pa eden ti-stih, ki odobravam le to, kar se meni zdi pravilno.

Sem tudi eden tistih, ki včasih poslušam radio. Najbolj se mi dopade leseni Charlie Mc-Carthy in njegov "oče" Edgar Bergen, ki ga znata tako imenit-no lomiti, posebno kadar je z njima na programu zvezdnica Hedy Lamarr. Nekaj knjig, ki so mi jih priporočali, sem preči-tal že pred leti, ampak knjige so knjige, zanimajo pa me bolj naj-novejše vesti in dogodki, kajti to je "frišna" roba sedanjih dni. Ker me knjige preveč ne zani-majo, je pa moja krivda, kajti nisem dober vernik, nisem hotel ponavljati Jegličevega novega katekizma in slovnice se nisem dobro učil. V moji prvi šoli je nismo imeli in naš učitelj je menda sam ni znal. Tako sem večkrat kritiziral radi moje slovnice, dočim so jo vsi drugi naši dopisniki in "višji" mnogo bolj zmožni kot "neki" dopisnik iz Clevelanda.

Na vsak način me bi radi pri-silili, da bi z njimi vred vpil ži-vijo naš odrešenik, ampak sem eden tistih, ki ne veruje, da bi en sam človek odrešil svet, še manj pa maso mešanih narodov. Saj lahko čitamo v sveti knjigi, da je bil tesarjev sin izbran, da odreši svet, česar pa ni mogel storiti. Stori le kot oni do-mobranski kaplan, ki je rešil naše duše, ljudstvo je pa tam, kjer je bilo prej. Tepe se, ker hoče biti tepeno. Kar se je do-brega storilo za Jugoslavijo, je

bilo treba veliko ljudstva in to ljudstvo naj dobi kredit za vse, kar je dobrega, drugo ljudstvo pa naj bo deležno grajanja za svoje slabo delo.

Dalje nas tudi učijo o eman-cipatorju. Ne vem zakaj ga ne imenujejo osvoboditelja sužnjev. Čemu nam reynim solarčkom servirajo tako mastne besede, ker nas je malo, da jih bi lahko prebavili. No, če pa misli moj učitelj, da je bila civilna vojna zato, da so bili črnici osvobodjeni, se moti. Vojna je bila zato, ker se je hotel jug odtrgati od seve-ra, vsaj tako nam je tolmačil zgodovinar. Če tega neverni To-maži ne verjamejo, naj pa še oni vprašajo. Abraham Lincoln je bil menda socialist starega kova in je verjel, da v združe-nju je moč. Zato je vprašal ge-nerala Granta, iz katerega soda rajši pije žganje, da se okrepi, tako da bo naklestil generala Leeja, ki je tudi bil za demo-kracijo.

Sedanji prijatelji Jožeta Sta-lina bi se posmehovali, češ, da je starokopiten in da le v Stali-nu je moč. Pa poglejmo malo kakšno moč ima Jože, odkar mu je podaril Churchill bridski meč tam v Teheranu. S tem je za-čaral naše emancipatorje na za-padu. V New Yorku pa so skušali dognati, zakaj je sovjetski zastopnik Gromiko tako tih. Pa smo srečali moža, ki se je naha-jal v sovjetski Rusiji kot vojni poročevalec 16 mesecev in 15 dni. Tako smo prišli do zaključ-ka, da so ruski delegatje sramežljivi, celo nekam boječi.

Mož ki hoče biti samo feld-maršal Novosibirskaja, je odločen, ker ima polno torbo informacij. Pa pravi o Gromiku, da ni čud-no, če je tako molčeč, ker si sam kuha v svoji hotelski sobi, se ogiblje časnikarjev, se drži proč od bare (morda pije mleko) in se obnaša kakor hollywoodski zvezdnik, ako ga vprašajo za av-toograf ali podpis imena. Zakaj je ta naš zastopnik sovjetske Rusije tak? Feldmaršal je re-ke, da je to pač vsakdanja za-deva. Gromiko ne mara zgubiti svoje službe. Navodilo je, da ne sme biti prijazen z nikomer. Pravijo, da je svoboda pri-ruskih uradnikov odmerjena, kakor je bil tukaj za časa vojne odmerjen gasolin in žganje pod Lavšeto-vo administracijo v Ohlju.

Občevanje z drugimi je dovo-ljeno le toliko, kolikor ti dovo-ljuje sovjetska "demokracija," ki jo tudi nam priporočajo, mi pa je nočemo sprejeti. Mi smo navajeni one, katero je Patrick Henry zahteval, rekoč: "Dajte mi svobodo ali pa mi dajte smrt!" In ko vpijejo "smrt fa-šizmu," se s tem hoče zadaviti tudi nam demokracijo, četudi ni ta beseda ameriškega izvora, ampak je iz grškega besednjaka. Da, Grki so se borili proti fašiz-mu, pa še kako, tako da je fašist pokleknil pred nacista in ga pro-sil, naj jim pomaga, ker papež jim ne more pomagati. To se dogaja od takrat, ko je nastal puč, ker so se gotovi prijatelji dobikali prijateljem drugih dr-žav, namreč leta 1938.

Poglejte Litvinova in Majske-

ga! Oba sta se dobro razumela z inozemci. Sedaj je Litvinov le nekakšen ministrski zastopnik, vrag pa naj me vzame, če vem, kaj se je zgodilo z Majskim. Kar je povzročilo njuno ponižanje, je bilo samo to, da sta bila dru-žabna v družbi inozemcev. That's all.

Enkrat smo vprašali Ruse, ko smo se peljali na vlaku iz Har-kova s Simonovom, Tolstojem in Elijo Ehrenburgom — sovjets-ka literarna sekira — da nas bi obiskali in bi jim pokazali film "Zakaj se bojujemo" — do-kumentarni del, ki je imel o-pravko samo z zaključkom ru-ske vojne. Dobro, so rekli. Mi smo zložili za kazanje v poslaništvu. Ko smo jih poklicali, je dejal eden, da je že videl slike, Ehrenburg pa se je izgovoril, da mora na fronto, tretji pa je re-ke, da nima dovoljenja. In to ni restrikcija samo z inozemci. Tudi doma je prepovedano, če pa ni, pazi, da ga ne polomiš. Tudi doma v Moskvi obljubijo, da pri-dejo, potem pa bojazen pred za-mero, nakar sledi oprostitev, češ, ne morem priti, sem jako zapo-slen. Tako se izognejo sitno-stim, teži jih pa bojazen.

V hotelski sobi kuhati ni greh, je rekel feldmaršal. Jaz sem ku-hal v moji sobi v metropoli dva-krat na dan. To je pač navada. Kje pa naj človek kupi krožnik dobrega boršta v New Yorku? Kaj hočemo, sramežljivi so, am-pak taka je njihova demokracija.

Rojak, ki ni zadovoljen s tem, kar pišem o Rusih, ali pa o ju-go-slovanskem ministru, bo lahko čital pismo iz Rusije, ki ga je poslal Rus — Barbič, kajti Bar-biči so poznani po vsem svetu. Ampak to pismo bom prepsal drugi večer, kajti sedaj je ura 9:15 zvečer. Z bratskim demo-kratičnim pozdravom!

Frank Barbič.

PISMO IZ TOPOLOVA, POŠTA PILŠTAJN

Broughton, Pa. — Prejela sem pismo od sorodnice iz stare do-movine. Poslano je bilo 14. mar-ca, dobila pa sem ga 12. aprila. Ona piše:

Draga sorodnica! — Nikakor ne morem verjeti, da še živite tam v svobodni Ameriki, ali vendar je resnica. Iz našega žalostnega kraja so Ti že pisali iz Prevorja, kakšno gorje smo prestali pri nas in po vsem Topolovem. Ta strašna vojna je pustila grozne posledice povsod.

V Topolovem ni ostala nobe-na hiša. Vse je popolnoma uni-čeno in požgano. Vsled tega uni-čenja nam gre še sedaj težko, kajti vzel bo precej časa, da si opomoremo. Najtežje je za oble-ko in obuvalo. Od Rečega kri-ža iz Amerike pride večkrat kakšna pomoč, ampak število po-trebnih je mnogo večje, da bi zadostovalo za vse. Zato dobimo prav malo, nekateri pa sploh nič.

Morda se boš čudila, ker to omenjam, ampak tako je. Dra-ga Anka, veliko lažje se mi zdi, ako malo potožim naše gorje. Saj vem, da v Ameriki niste bili pri-zadeti vsled vojne. Zato bi zela rada videla, če mi bi poslala ne-kaj stare obleke, nam bo vse

prav prišlo. Lahko si misliš, ka-ko hudo je, ker so nam vse po-žgali in uničili.

Obenem bi rada izvedela za mojega brata Ignaca Grobina, čigar naslov je bil prej Irwin, Pa. Prosim, da mi sporočiš, če je še živ. H koncu Te vsi skupaj lepo pozdravljamo! Marija in Jelka Grobin, Topolovo št. 18, pošta Pilštajn, Zagorje, Jugosla-vija, tako tudi vsa družina.

Tako mi piše moja sorodnica. Prosim rojake, ki kaj vedo o Ig-nacu Grobinu, da mi sporočijo na naslov: Anna Grobin, Box 17, Broughton, Pa.

Ana Grobin.

GLAS IZ POINT MARIONA, PA.

Point Marion, Pa. — Mestece Point Marion šteje približno 6.000 prebivalcev in leži ob ustju reke Monongahela in Cheat v zapadni Pennsylvaniji. Glavna industrija so premogokopi, kate-rih je mnogo, ki so bili povečini odprti v času vojne. Nekaj sto dolarjev in premogovnik je pri-šel obratovati, toda v majhnih premogovnikih je zaslužek na-vadno manjši nego v velikih, ki jih lastujejo velike družbe, kaj-ti majhni operatorji bi radi čez noč obogatili.

V tem mestu je tudi velika steklarna, v kateri dela okrog 500 delavcev in delavk, ki pa so slabo plačani v primeru z delav-ci v drugih industrijah. Tukaj imamo tudi lepo število cerkva, namreč nič manj kot pet, in ne-katere so stale preko \$100.000, medtem pa mnoge družine s šte-vilnimi otroci žive v kompanijs-kih barakah s tremi ali štirimi sobami.

Na društvenem polju smo pri-lično aktivni, če vzamemo v po-štev število prebivalcev slovan-skega pokolenja in število društev v tej okolici, seveda, nove člane pa je težko pridobiti. Na-še društvo št. 101 SNPJ šteje 63 članov v odraslem oddelku in 24 v mladinskem.

Rad čitam Prosveto in pisma iz stare domovine, toda človeka boli, ko vidi, kako strašno je tr-pele jugoslovanski narod v času vojne. Tudi jaz sem prejel pi-smo od brata iz vasi Sinac v Li-ki. Tudi on opisuje grozote, ka-tere so povzročili v vasi Švabi in Lahi. Mnogo ljudi so pobili in veliko hiš požgali. Hiša mo-jega brata še stoji, to pa vsled tega, ker je na samem, blizu re-ke Gacku. Vendar pa je dru-žina s 84-letno materjo veliko-krat vedrila v bližnjih luknjah, menda večkrat v njih kot v hi-šah, in nekoč so bili v takem skrivališču sedem dni brez hrane.

Sedaj pa naj spregovorim ne-kaj besed o sebi. V Nemčiji sem se nahajal od 1. 1905 do 1907. Bil sem na Bavarskem, Wuerttem-bergu, Badenju, Rhinelandu, El-sasu, Lothringenu in drugih krajih. Dne 6. marca 1906 sem imel priliko videti mogčnega nemškega cesarja Wilhelma, in sicer v gradu Metz, v prov. i Lothringen. Tedaj je bil nom-ški narod dober in prijazen, po-sebno kmetje, ki so bili kuhani in pečeni v cerkvi, zato ne mo-rem razumeti, kako je mecel ta pobten narod, ki ni zna: dru-gega kot delati in moliti, postati barbari v tej vojni, tak barbarski, da pero ne more opi-sati vseh grozot in muk, ki so jih Nemci prizadevali slovan-skim narodom.

"Vsaka sila do vremenca." pra-vi hrvaški pregovor in tako je tudi švabske sile konec. Dočim so slovanski narodi prestali groz-no Golgote in danes še vedno ži-ve ter z novo vero zrejo v bo-dočnost, ki prihaja iz vzhodne zarje. Tudi Italijani bodo pre-jeli svoje plačilo, kajti oni niso zaostajali v zločinah za nemški-mi rablji. Res je, da jih danes reči t. r. Pacelli, prav tako slo-venke in hrvaške izdajalce, ki so se zatekli pod okrilje sv. oče-ta, vendar pa bodo vsi zločinci prešli prej ali slej zaslužen plačilo.

Naj spregovorim nekoliko be-sed o mestu Reki in Primor-skem. V Reki sem bil tri leta, ko sem služil vojske. Reka je

bila biser v hrvaški kroni, n-ji so povečini živeli Hrvati Slovenci, dočim je bila upo-mesta madžarska, kateri je čelovala govern. "Ulice so im-italijanska imena, na po-" "Corso", "Via del Scarpa", "del Foso", "Fiumera" itd. T madžarska uprava mesta, z italijanskimi imeni, na hrvatski in slovenski mišmaš! Hrvatskih sol in ne slovenskih, za hrv deča posečala šolo v Sušaku.

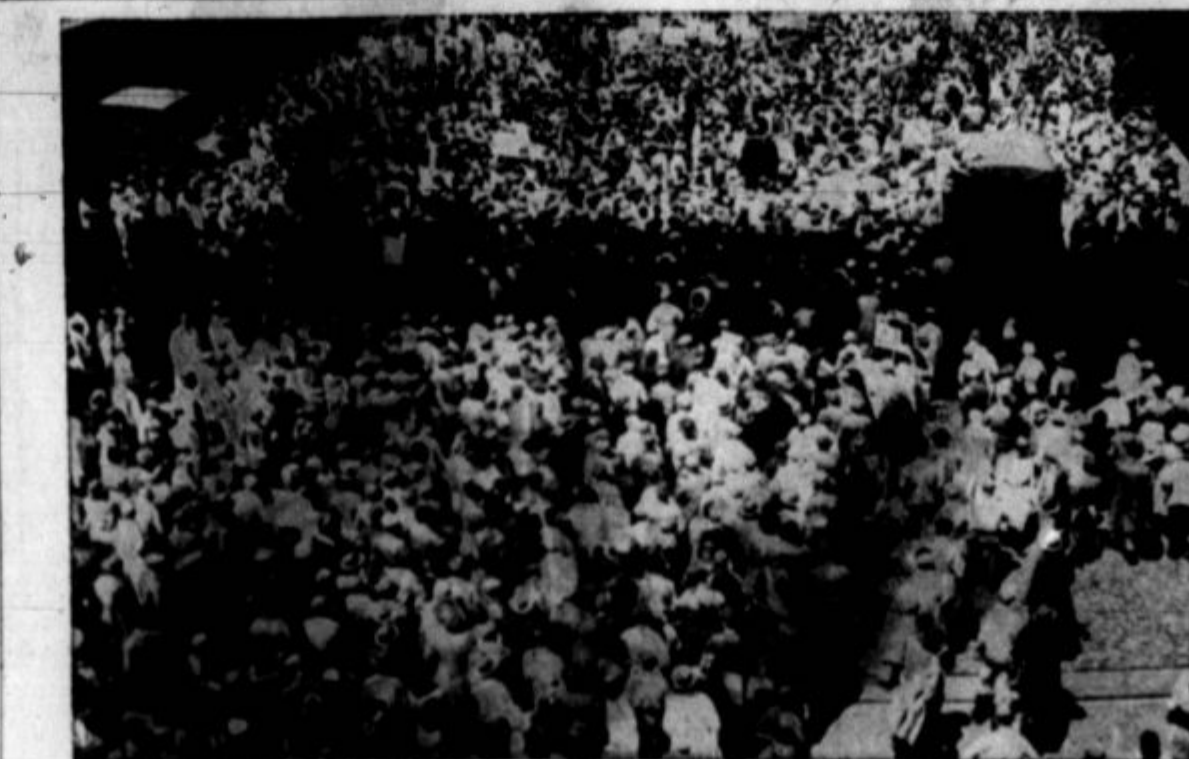
V predmestju Kandrida, la ladjedelnica Danubius, k delavci čestokrat tavkajo vojaki smo morali na ukaz džarskega governera razganjati z bajoneti in puš- Med Reko in Kastavom, haja majhna vas St. Stefan, je bila gostilna z napisom "ria al buon Viagiatore". I neval sem, da je najbrže Italijan, pozneje pa sem iz- da je pravi istrski Hrvat. T in podobnih slučajev je bil v Istri.

Leta 1909 je imel naš regi- vojaški vaje v bližini Reki, neki vasi smo počivali dve in tam sem čul, kako je se- klicala sosedo: "Susjed, p te subito va fontani im- bastanza." (Studenec, iz k- ga so vaščani nosili vodo, majhen, posebno v času na- tako so sosedo drug drugem- znanjali, kadar se je nabrd- de v njem.) Torej, kda zna italijansko in sloven- more razumeti govornice t- šnjih prebivalcev. Enako r- govornice je govorilo prebiv- v obrežnih krajih Dalmacije sem otroke, ki so klicali drugega "idemo u gambro- je: pojdemo lovit rakce. E- valstvo govori mešanico t- hrvaškem Primorju, na p- mesto Crkvenico nazivajo "to Rico", Kraljevo "Por- itd. Mnogi Primorci p- dobro italijansko, toda j- vore le tedaj, kadar je p- no, dočim oni, ki ne obri- tega jezika, izrabijo vsako- liko in se pačijo.

Glede jezika najbrže v- enake razmere v Trstu in- ski krajini, kar Italijanom pride ter se sklicujejo, d- v teh krajih narod, ki rad- ri italijanski jezik, kar d- sliti Italijanom, da ta nar- če tudi italijansko vladu-

Omeniti moram, da je- mojem regimentu Sloven- poročnik Martinčič. Rojen v Feistritzu na Štajerskem, je bil zaveden in ponosen na narod. Visok je bil nad 6- čevljev, a zelo dober človek- noval je v Sušaku, prav- polkovnik Salis Sevis. V- nili svoj slovenski narod, pa bojkotirali v Reki Ital- Martinčič se je mnogokrat- zil, da je ponosen, ker je l- liškega polka, pa čeprav v- jo Dunajčani, da so Lita- jaki. Pozneje sem čital, t- tega zavednega Slovenca- Italijani v prvi svetovni- in ga držali v ujetništvu l- leti po primerju. Ako še- živi, mu želim vse dobro- svetu. Želim tudi, da bi b- tisoče takih oseb v Jug- fn povsod, kjer žive Slova- bi Jugoslavija imela tedaj- častnike, ne bi mogel d- priklopiti Reko k Italiji. b- bil tudi najbrže vzrok, da- li tega velikega Slovenca- ni, toliko časa v ujetništvu-

Naj se povrnem v- bino oz. mesto Point Mar- se je vršila nekaka agitac- mora iti sleherni mešan- kev. Tudi v mojo hišo je- neki por in vračal ženo i- veri pripadamo in če bod- cerkev. Dejal je, da v vs- kvah molijo enega Boga- brez cerkve narod ne mo- ti, nato pa je izročil ženi- plakati z napisom "go to- katerega naj prišlepa na- Moja žena mu je pritrila- resnica, kar ji je pravil, se- se ga je iznebila. Dohet- ne ni bilo doma, kajti m- se presneto hitro domo- Popi hočejo, da ljudst- ja v cerkev, toda cerkv- pomena za tiste, ki m- (Dolje za t. čim)

V čikaškem klavniškem distriktu so organizirani klavniški delavci uprizarili velike protestne demonstracije proti "sedeti stavki" klavniškega trusta, ki je na delu za uničenje OPA, obenem pa dela roka v roki s črnimi borzilani. Demonstracija se je udeležilo 15.000 članov unije CIO.

Vesti iz nove, prerojene Slovenije in Jugoslavije

požrtvovalno delo mežiških rudarjev

V zgodnjem jutru, ko je prvo sone ožarjalo Peco, prispeli do mežiškega rudnika. V svetilnicah smo dobili električne svetilke, ki nas je po dolgi Gnanikovem rovu, od kakega se odcepi nešeto prog na strani, pripeljali do Morinovega vpadnika. S izvoznim kom smo se spustili po njem v obzorja.

Pogovoru smo izvedeli, da ljudje iz Mežiške doline že 400 let kopali svinco v teh krajih. Po prvi svetovni vojni bil rudnik last inozemskih podjetij, ki so ga v celoti izpustili v roke državi. S izvoznim kom smo se spustili po njem v obzorja.

Na fašističnem vdoru so preli rudnik nemški kapitalisti, ki so ga razdelili na delnice. Rudnik so kopali, niso pa vrtali novih prog in zasledovali novih rudnih plasti, kar je potrebno za obdelavo. 384 mežiških rudarjev je odšlo med partizane in jih je padlo za svobodo domovine. Ko so pokvarili električni daljnovod in ni bilo toka, niso mogli izvoziti svinca, kar je bilo potrebno za obdelavo.

V topilnici pripravljajo svinčni koncentrat na pražnem stroju. Tako dobimo pražanec, ki ga mešamo z debelo rudo ter jo nato na mehansko ognjišče stlačimo. Tu so delavci v veliki nevarnosti, da se zastrupijo s svincom. Zato delajo le po štiri ure dnevno in hodijo vsaki 14 dni na zdravniški pregled.

Svince, ki ima v sebi še anti-mon, cink, arzen in baker v čistilnici prečistijo, odstranijo nečistočo, nato ga vlijejo v modele in svince je pripravljen za uporabo. V topilnici delavci in nameščenci sodelujejo s predlogi, zato se izdelek izboljšuje ter precej prihrani na materialu. Tako so n. pr. pri rafinaciji zmanjšali procent izgub od 15 na 8 odstotkov, skrajšali so čas čiščenja in na vsak kotel prihranili 500 kg premoga.

Vzrok uspešnemu delu mežiškega rudnika pa je v veliki meri v tem, da vodstvo podjetja in sindikalna podružnica tesno sodelujeta. O vsaki nalogi se skupno pomenita, zato je v podjetju pravilno razmerje in vlada dobra delovna disciplina.

Mežiški rudarji so se odzvali pozivu na prvomajsko tekmovalno delo in skupnimi naporoma mežiški kopači dvignili storitev in tudi produkcijo, vendar pa je izplen manjši, ker je okupator vzel vse rudne partije.

Postili smo se še nižje po Morinovem rudniku. Voda teče v kleti s stopa, s strani in po vpadniku. Delavci vrtačo z vrtnimi stroji in poglabljajo kleti, stoji do kolen v vodi stopa teče neprestano navzgor. Rudarji vrtačo naprej, zavedajo se, da je treba kleti poglabiti, da je treba nove plasti rude in s tem povečati nadaljnje kopanje, produkcije, kakor tudi kruha in električne sesalke črpalke iz rudnika, ki je 114 metrov pod vodno gladino reke Meže. Ina gotovo največje podtalne vode izmed evropskih rudnikov. Če ne bi dnevno izčrpali milijonov litrov, bi podtalna voda zalila vsa nižja obzorja. Sedaj pa od Prevalj, ki leže na robu rudnika, proti kleti nove rove, po katerem se voda odteka in pri tem gnalo električno centralo.

Za dnem delajo mežiški rudarji v rovu in na preči, toda svojo jamo so vzljubili, da skoraj noben Meže ne more drugam kot v svoj dom. Pri svojem delu se zavedajo, da delajo danes zase in za prihodnost. Zato s svojo izboljšavo pomagajo

vodstvu in dvigajo proizvodnjo. Stroje in naprave čuvajo kot svojo last, kar je pač najbolje dokazal tov. Veselko Franc.

Zmanjkalo je toka, črpalke so se zaradi tega ustavile in voda v vpadniku je naraščala. Poglabili so rezervni bencinski motor, da bi dvignili poglabljevalne sesalke, toda sesalni koš se je zapel med proge in sesalki niso mogli dvigniti. Pet rudarjev, ki so stali do vratu v vodi, se je prizadevalo, da bi rešili sesalke in motor, ki je bil že do polovice v vodi. Tedaj pa je skočil tovariš Veselko v vodo. S silnim naporom je z žepnim nožem v treh minutah prerezal gumijasto cev z železnimi spiralami in nato so lahko sesalke dvignili.

Vso rudo izvozijo iz jame po glavnem izvoznem rovu, ki pride na dan v Žerjavu. Tu jo stresajo v bunker, nato pa jo vozijo žične železnice prepeljejo na vrh izbiralnice, jalovino pa na izpališče. V izbiralnici ločijo rudo od jalovine. Zraščeno rudo drobijo v čeljustnem drobilcu in valjastih mlinih ter jo nato ločijo v ločilnih strojih in na stresalnih splavih, kjer se sortirajo jalovina, svinco in cink. V oddelku za flotacijo izločijo čisto svinčno in čisto cinkovo rudo v najfinjših delcih od jalovine nakaj jo osušijo na rotacijskih sušilnih filterih.

V topilnici pripravljajo svinčni koncentrat na pražnem stroju. Tako dobimo pražanec, ki ga mešamo z debelo rudo ter jo nato na mehansko ognjišče stlačimo. Tu so delavci v veliki nevarnosti, da se zastrupijo s svincom. Zato delajo le po štiri ure dnevno in hodijo vsaki 14 dni na zdravniški pregled.

Svince, ki ima v sebi še anti-mon, cink, arzen in baker v čistilnici prečistijo, odstranijo nečistočo, nato ga vlijejo v modele in svince je pripravljen za uporabo. V topilnici delavci in nameščenci sodelujejo s predlogi, zato se izdelek izboljšuje ter precej prihrani na materialu. Tako so n. pr. pri rafinaciji zmanjšali procent izgub od 15 na 8 odstotkov, skrajšali so čas čiščenja in na vsak kotel prihranili 500 kg premoga.

Vzrok uspešnemu delu mežiškega rudnika pa je v veliki meri v tem, da vodstvo podjetja in sindikalna podružnica tesno sodelujeta. O vsaki nalogi se skupno pomenita, zato je v podjetju pravilno razmerje in vlada dobra delovna disciplina.

Mežiški rudarji so se odzvali pozivu na prvomajsko tekmovalno delo in skupnimi naporoma mežiški kopači dvignili storitev in tudi produkcijo, vendar pa je izplen manjši, ker je okupator vzel vse rudne partije.

Delo naših žena na Jesenicah

Z veliko požrtvovalnostjo so jeseniške žene sledile pozivu maršala Tita za čim hitrejšo obnovo porušene domovine. Jeseniške so bile v tej vojni zelo prizadete in je bila sredina mesta skoraj do tal porušena. Ulice so bile zatrpane z ruševinami in mnogo truda je bilo treba, da se je vse to očistilo. V tem delu so jeseniške žene sodelovale z vso požrtvovalnostjo in so z odstranjevanjem ruševin, razkladanjem opeke, odvažanjem zgorelega koksia in premoga, napravile 5870 udarniških ur. S tem so izpolnile svoj delovni tekmovalni načrt, ki so si ga zastavile 7. februarja in ki je bil 8. marca slovesno zaključen. Po njihovem prizadevanju imajo danes Jesenice spet predvojno lice. Odstranjeni so vsaj najvidnejši sledovi vojne, ruševine. Na prireditvi, ki so jo žene

imele dne 8. marca za proslavo mednarodnega ženskega dne, je dejala neka tovarišica:

"V jeseniški tovarni, kjer so pred vojno Nemci topili železo za orožje, ki so ga potem uporabljali proti nam, topimo danes železo za orodje, ki ga bo uporabljal naš delovni človek za nas vse. S tem orodjem bomo delali za boljše bodočnost naših otrok."

Tako so jeseniške žene z delom praznovalle svoj prvi mednarodni praznik žena v svobodi.

Prva strojna postaja v Istri

V Čepiču so konec lanskega leta ustanovili prvo postajo za orodje in stroje v Istri. Sedaj bo ta postaja nudila uspešno pomoč pri izvedbi splošne kmetijske postaje. Postaja je začela že s pričetkom novega leta z intenzivnim obdelovanjem. Istrski kmetje se zelo zanimajo za obdelovanje s traktorji, posebno pa v okolju Buzet. Kmetje si zelo prizadevajo, da bi vsako ped zemlje obdelali. V zadnjem času so ustanovili dva oddelka kmetijske postaje za stroje in orodje, enega v Vodnjanu in drugega v Pazinu. Oddelki v Čepiču obdelujejo državno posestvo Čepič ter oskrbujejo jugovzhodni del severne Istre. Oddelki v Pazinu, ki ima pet traktorjev, pa bo pomagal pri delu v srednji Istri. V načrtu imajo še en oddelki, ki naj bi imel 8 traktorjev in bi oskrboval severozapadni del Istre. Ustanovili bi radi tudi oddelki v Poču, ki naj bi razpolagal s sedmimi traktorji, kakor tudi oddelki v Rovinju z dvema traktorjema. Oddelki v Vodnjanu naj bi oskrboval južni del Istre; ta oddelki bo imel največ delovnih brigad. (Tanjug.)

"Poljopromet" je izvedel odkup žitaric

Po šestih mesecih dela "Poljoprometa", ki si je prizadeval odkupiti presežke žitaric od lanske žetve, moremo reči, da je to delo v glavnem končano. Od pričetka kampanje pa do danes je "Poljopromet" odkupil 98,2% vseh presežkov. Najboljše rezultate so dosegli v sornoborskem, novosadskem in petrogradskem okrožju, kjer je bil "Poljopromet" nakupil večje množine, kot so predvidevali. V sornoborskem in novosadskem okrožju je odkupil 114%, v petrogradskem okrožju pa 101% od predvidene množine. Pančevsko okrožje je dalo samo 88%, subotičko 84% in Sremska Mitrovica 81%. Okoli 80% so dali "Poljoprometu" prostovoljno. (Tanjug.)

Nemci so v kragujevskem okrožju uničili 15,000 ha gozdov

Za časa okupacije so Nemci in njihovi pomagači tudi sistematično uničevali gozdove ter ustvarili številne goličave. Posebno veliki kompleks gozdov so bili uničeni v guzanskem okrožju. Površina uničenih gozdov v okrožju znaša 15,000 ha. S pomočjo mladine in ostalih organizacij so zasadili okoli 400.000 sadik. Skupno so pogozdili okoli 80 ha zemljišča. Po načrtu za pogozdovanje bodo gozdne drevesnice lahko dale na razpolago 1,500.000 sadik. (Tanjug.)

Ljud. pravica.

Vse ljudstvo naj podpre akcijo za pogozdovanje

BELGRAD.—Minister za kmetijstvo in gozdarstvo FLRJ dr. Vasa Čubrilo je predaval v beograjskem radiu, s čimer je začel akcijo za pomladno pogozdovanje. Predavanje se je glasilo: Zaradi slabega gospodarjenja z našimi gozdovi v bližnji in daljnji preteklosti in divjaškega izsekavanja okupatorja v letih 1941-1945 se je povečala površina goličav, krasi in pritlikavega grmovja na 2,5 milijona ha, s čimer je 10 odstotkov površine naše države izločeno iz normalne proizvodnje.

Ta tako velika, malo rodovitna in v raznih pogledih škodljiva površina, ki nudi le bomo pašo spomladi in jeseni, donosa na leto kvečjemu 50 milijonov dinarjev. Ko bomo s pogozdovanjem in raznimi melioracijskimi deli vključili to površino v gozdarstvo in kmetijstvo, zlasti pa v sadjarstvo in vinogradništvo, bodo dohodki s te površine presegli celo 500 milijonov dinarjev na leto.

Ta ogromna finančna izguba za naše narode in našo državo se povečuje še s škodo, ki jo delajo vsako leto hudourniki kmetijstvu in prometu, zakaj hudourniki so posledica pomanjkanja gozdov na strmih gorskih pobočjih Primorja.

Brezkončni kras v Slovenem in Hrvatskem Primorju, Hercegovini in Črni gori in prostrane goličave v Makedoniji in južnovzhodni Srbiji otežkočajo življenje tamkajšnjemu prebivalstvu, zato so naši hribovci desetletja zapuščali svoje domače kraje in iskali delo in zaslužek na vseh koncih sveta.

Z obnovo gozdov in kmetijstva na krasi in goličavah bi ustvarili ugodne pogoje za procvit teh naših siromašnih pokrajin, s čimer bi bilo za vselej odpravljeno odhajanje na sezonsko delo ter izseljevanje zaradi bede.

Gozdna površina Jugoslavije znaša 7,250,000 ha, letni prirast pa po pred vojni cenili na 16,000,000 m³ lesa listnatega in igličastega drevesja. Na leto so posekali okrog 24 milijonov m³, odnosno 8 milijonov m³ več, kakor je znašal prirast naših gozdov. Zda naši gozdovi s svojimi lesnimi surovinami obnavljajo naš železniški ter ostali promet; porušena in požgana naselja; telefonsko, brzojavno in električno omrežje; gradijo in oskrbujejo našo industrijo; krijejo vse potrebne ljudstva, vojske in ustanov po kurivu in pomagajo pri prehrani drobnice in goveda v planinskih krajih. To pomeni, da še vedno traja proces izčrpanja gozdov in nastajanja novih goličav.

Zaradi prihodnjega naraščanja našega prebivalstva, zlasti v hribovitih krajih in zaradi čedalje večje porabe lesa na vseh področjih delavnosti ter zaradi bodoče industrializacije naše države bodo potrebe po lesu naraščale iz leta v leto. Če bi gospodarili v naših gozdovih nadalje tako kakor prej, bi naša država kmalu prenehala biti izvoznica lesa, površina goličav bi se večala, površina proizvodna moč naših gozdov bi pa nazadovala tako, da bi ne mogli kriti niti svojih potreb po lesu. Naša nova gozdarska gospodarstva politika ne bo hodila po

starih poteh. Slonela bo na načelu, da se morajo vsi obstoječi gozdovi ohraniti in s pravilno nego izboljšati, gola gozdna zemljišča pa morajo biti zopet vrnjena gozdarski proizvodnji s pomočjo intenzivnega pogozdovanja. Na ta način se bo proizvodna sila naših gozdov povečala tako, da bo lahko trajno krila vse potrebe naše države po lesu in drugih gozdnih proizvodih.

Načrt pogozdovanja za letošnje leto se že uresničuje. Naša pomladna naloga pogozdovanja je naslednja: posaditev 15 milijonov sadik, ki so bile lani vzgojene v 245 obnovljenih gozdnih drevesnicah. Obdelava zemlje in setev semen gozdnega drevesja v 25 gozdnih drevesnicah, v katerih bomo vzgojili 50 milijonov sadik, sposobnih za saditev na stalnih krajih v jeseni letos ali spomladi l. 1947; letošnje moramo zbrati čim več raznih semen gozdnega drevesja za prihodnje setev v drevesnicah, tako da se bo proizvodnja sadik l. 1947 povzpela na 100 milijonov; zavarovati moramo čim večje površine grmovja in izsekanih gozdov; pogozdene površine in tiste, ki so prepovedane za pašo in poseke, moramo varovati pred živalmi, požarovanjem po ljudeh in po požaru; s smotno propagando moramo pobujati ukoreninjen zmošt, da so gozdovi neizčrpni, z neposrednim poukom pa moramo usmerjati ljudske množice, da bodo gozdove varovale, gojile, pospeševale umno gozdarstvo in racionalno izkoriščale gozdove ter njihove proizvode.

Da bi pogozdovanje naših goličav napredovalo pravilno in uspešno, je potrebno, da vse naše delovno ljudstvo podpre to akcijo s svojo množično udeležbo pri pogozdovanju in krepitvi naših gozdov, naše gozdarstvo bo pa z institutom za znanstvena gozdarska raziskovanja in z vrnimi pogozdenimi površinami iskalo in našlo najboljše metode ter tehniko dela in se posluževalo dognanj sodobne gozdarske vede o pogozdovanju.

1. marca letos je bila v zveznem ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo širša konferenca zainteresiranih organizacij in ustanov, kjer je bilo sklenjeno, da monične organizacije prostovoljno sodelujejo pri pogozdovanju pod strokovnim vodstvom gozdarskih organov pri ljudskih oblasteh.

Da bi to sodelovanje rodilo lepe sadove že to pomlad in da bi se krepilo pri nadaljnjih delih za pogozdovanje, je konferenca med drugim predložila ustanovne sveta za pogozdovanje pri zveznem ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo, ki se začasno ustanovi pri gozdarskih oddelkih ljudskih republik, avtonomnih pokrajin in oblasti, kakor tudi pri okrožnih ljudskih odborih. Glavna naloga teh svetov bi bila: mobilizacija in organiziranje prostovoljnih delovnih moči ljudskih množic za pogozdovanje in krepitve naših gozdov; propagiranje pogozdovanja in popularizacija racionalnega gospodarjenja in izkoriščanja naših gozdov.

Ta koristen predlog je bil sprejet in zainteresirane ustanove ter množične organizacije so bi-

Pri Los Angelesu so pred več meseci pričeli graditi naselbino zaslinih hiš za veterane, toda so morali prenehati z delom, ker ni potrebnega materiala. Zakonski načrti za reševanje stanovanjske krize so v kongresu našli veliko opozicijo, ker poslanci bolj poslušajo lobiste "free enterprizerjev" kot pa potrebe ljudstva.

le pozvane, naj določijo svoje zastopnike za ta svet. V svetu za pogozdovanje bodo zastopali: naša armada, prosveta, kmetijstvo, ljudska fronta, sindikati, AFŽ, mladina, Združenje novinarjev Jugoslavije in kmetijsko gozdarska fakulteta v Beogradu.

Navodila za pomladno akcijo pogozdovanja goličav so bila že poslana gozdarskim oddelkom republik s pozivom, naj se čim prej povežejo z množičnimi organizacijami in zainteresiranimi ustanovami svojega področja, da bi bili letošnji načrt uresničen racionalno ob množičnem sodelovanju ljudskih sil. Takšna navodila so izdale tudi množične organizacije in zainteresirane ustanove ter bo sodelovanje pri tem ljudskem delu kmalu doseženo. —L. P.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani) misliti. Predsednik Truman je apeliral po radiu, naj državljani molijo in zahajajo v cerkev, češ, da se je kriminalstvo povečalo po tej vojni, znižati zločine pa je zmogočna samo cerkev. Po mojem skromnem mnenju, v tej lekarni nimajo zdravil za kriminalce.

Italijansko ljudstvo je golo in boso, medtem pa papež kuje zlate prstane in križe za kardinala. V bibliji stoji zapisano, da smo vsi enaki pred Bogom, toda bolj bi bilo, da bi bili vsi enaki pred sv. očetom. Bivši predsednik Združenih držav Hoover je šel v Evropo, da pomaga rešiti lakoto, toda najprej je obiskal sv. očeta. Prepričan sem, da sv. oče ne bo uvrstil Jugoslavije z drugimi državami, da bi dobila hrano in druge potrebščine.

Sedaj smo rudarji že precej časa na stavki, a še ni nobenega izgleda, da bo kaj kmalu končano. Sedaj počivamo in čakamo. Piktov nimamo nič, kajti najnarj smo solidarni in se zavedamo, da so naše zahteve upravičene.

Naj še omenim, da je finančni magnat Bernard M. Baruch dejal, da bi bilo najbolje, da bi vlada prepovedala stavke za eno leto. Hvala za tako demokracijo! Ivan Brajković.

Monarhija v Italiji najbrže propade

Rim. — ONA. — Glasovanje na kongresu krščansko demokratske stranke je pokopalo Savojsko dinastijo, ki je skozi 20 let živela od milosti Mussolinijeve diktature. Ta stranka, ki je bila edina večja politična skupina, ki bi bila mogla rešiti, ali poskušati rešiti kraljevsko hišo, se je odločila s 740.000 glasovi proti 240.000 za republiko. Prisotnih je bilo 2000 delegatov.

Predsednik stranke je Alcide de Gasperi, sedanjí ministrski predsednik. Posameznim članom stranke je dovoljeno, da glasujejo kot jim drago — kar pomeni, da stranka ne predpisuje svojim članom, ali morajo glasovati za ali proti monarhiji, toda jasno je že danes, da bo Sa-

If You Want More Soap,

Keep Turning In More USED FATS!

USED FATS!

Gornji zemljevid nazorno kaže, kako so se od spomladi leta 1940 dvignili gradbeni stroški širom dežele.

LEV N. TOLSTOJ:

KAZAKI

KAVKAŠKA POVEST

Iz ručine prevel
JOSIP KNAFLIČ

(Nadaljevanje)

Njuni roki sta se zadeli. Olenin jo je prijel za roko, ona pa ga je smehljaje pogledala. "Kaj, ti se kmalu omožiš?" je rekel on. Ona se je obrnila strani, ne da bi odgovorila, in ga samo ošinila s strogim pogledom. "Ali ljubiš Lukaško?" "Kaj te to briga?" "Jaz ga zavidam." "Kaj pa še!" "Res, ti si krasno dekle!"

A takoj ga je bilo strašno sram tega, kar je rekel; tako prostaško se mu je zdelo, da so zveze njegove besede. Postal je rdeč ko škrlat, izgubil ves premislek in jo prijel za obe roki. "Naj bomo, kakršna hočem—zate nisem! Kaj se norčujete iz mene!" je odvrnila Marjanka, toda njen pogled je govoril, kako dobro je vedela, da se ni norčeval.

"Kako naj bi se norčeval iz tebe! Ko bi ti vedela, kako jaz..."

Besede so zvenele še bolj prostaško, še manj so soglašale s tem, kar je čutil; a nadaljeval je: "Ne vem, kaj vse sem pripravljen storiti zate..."

"Pusti me na miru, smola!"

Toda njen obraz, njene blesteče oči, njene visoke prsi, vitke noge so govorile vse kaj drugega. Zdelo se mu je, da je zapopadla, kako prostaško je bilo vse, kar je govorila, a da je stala visoko nad takimi razmišljanji; zdelo se mu je, da je že davno vedela vse to, kar ji je hotel in ni znal povedati, da pa je hotela slišati, kako ji bo povedal. "In kako bi ne vedela," si je mislil, "saj sem ji hotel povedati le to, kar je ona sama. A ona ni hotela razumeti, ni hotela odgovoriti," si je mislil.

"Hej!" se je naenkrat razlegnil nedaleč v soseščnjem vinogradu Ustjenkin glasček in njen tenki smeh. "Pridi sem, Mitri Andrejič, in pomagaj mi! Sama sem!" je zaklicala Oleninu in pomolela izza listja svoj okrogli, naivni obrazek.

Olenin ni odvrnil ničesar in se ni gnil z mesta.

Marjanka je rezala dalje, a venomer je pogledavala na gostača. On je hotel nekaj reči, a ni rekel; skomizgnil je z ramami, popravi puško na hrbtu in naglih korakov zapustil vinograd.

XXXII.

Parkrat je obstal in prisluškal zvokemu smehu Marjanke in Ustjenke, ki sta si nekaj klicali.

Ves večer je bil Olenin v gozdu na lovu. Ne da bi kaj ustrelil, se je vrnil domov, ko je bil že mrak. Ko je šel čez dvorišče, je zapazil, da so bila vrata v shrambo odprta in da je blestela tam modra srajca. Poklical je posebno glasno Vanjušo, da bi opozorila na svoj prihod; potem se je usedel na stopnice na svoj navadni prostor. Gospodarjevi so se bili že vrnili iz vinogradov; prišli so zdaj iz shrambe, šli v svojo izbo, in ga niso povabili k sebi. Marjanka je šla dvakrat iz dvorišča na ulico. Enkrat se mu je zadelo v poltemi, da se je ozrla nanj. Sledil je željno slehernemu njenemu gibljaju, a ni imel poguma se ji približati. Ko je izginila v hiši, je šel a stopnic in začel hoditi po dvorišču. A Marjanke ni bilo več ven.

Obnova naše rudarske proizvodnje

V stari Jugoslaviji so bili rudniki po večini v rokah inozemskega kapitala, ki jih je izkoriščal predvsem za namenom, da zadovolji svoje potrebe. Zato se rudarstvo ni moglo razviti v takem obsegu, kakor bi to ustrezalo interesom Jugoslavije. Po podatkih, ki jih je objavila belgradska "Borba," je v proizvodnji kovinskih rud odpadlo na rudnike, ki so pripadali tujemu kapitalu, 99,8 odstotkov proizvodnje, ostanek pa je odpadel na manjše rudnike z domačim zasebnim kapitalom. Država na tem področju rudarske proizvodnje sploh ni sodelovala. V proizvodnji premoga pa je znala udeležba inozemskega kapitala 33,5 odstotkov, udeležba domačega zasebnega kapitala 33,5 odstotkov in udeležba države 31 odstotkov.

Da so naša rudarska podjetja pod takimi pogoji v tehničnem pogledu hudo zaostajala v primeri z razvojem rudarske tehnike v inozemstvu je razumljivo. Pa tudi v državnih rudnikih ni bilo načrtnega dela. Tudi se niso upoštevale potrebe novih metod dela in novih strojev. V zasebnih rudnikih je šla skrb samo za tem, da bi se rudnik čim bolj izkoristil in da bi bil zaslužek čim večji. Ta zaslužek so omogočile ponekod strahotno nizke meze rudarjev, ki so bile

Celo noč je prebil Olenin brez spanja na dvorišču in prisluškoval slehernemu glasu v hiši gospodarjevih. Slišal je, kako so zvečer govorili, kako so večerjali, kako so si postiljali in legali spat; slišal je potem, kako je vse potihnilo. Praporščak je šepetaje pregovoril nekaj s staro, in nekdo je glasno dihal. Šel je v svojo sobo. Vanjuša je spal, ne da bi se bil sčel. Olenin ga je zavidal in zopet se je spravljal hoditi po dvorišču, vedno pričakujoč nekaj; je enakomerno dihanje treh ljudi je bilo slišati. Poznal je Marjankino dihanje in poslušal ga je venomer in poslušal je utrip svojega srca.

V vasi je vse potihnilo; mesec je pozno vzhajal in razločneje je bilo videti živino, sopečo na dvorišču, se ulegajočo in počasi zopet vstajajočo. Olenin se je razkačeno vpraševal: "Kaj pa hočem?" in se ni mogel odtrgati od svojega početja.

Naenkrat je zaslišal v izbi gospodarjevih različno korake in škripanje deske v podu. Planil je k vratom; a zopet ni bilo slišati ničesar več razun enakomernega dihanja, in na dvorišču se je po težkem vzdihu premaknila bivolica; vstala je na prednja kolena, potem z vsemi štirimi, zamahala z repom, podrsala enakomerno malce po suhi ilovici dvorišča in se zopet s stokom ulegla v mesečni megli... Olenin se je vpraševal: "Kaj storim?" in je bil trdno namenjen iti spat; a zopet so se zaslišali zvoki, in pred njegovo domišljijo se je porajala postava Marjanke, kako je stopila ven v to mesečno, megleno noč, in zopet je tekel k oknu, in zopet je slišal korake.

Dan je bil že blizu. Olenin je stopil k oknu, potkal na polkno, stekel okoli hiše k vratom, in res je zaslišal vzdih Marjanke in njene korake. Prijel je za kljuko in potkal. Previdni koraki bosih nog, tako da je komaj škripal pod, so se približali durim. Kljuka se je premaknila, duri so zaškrpale, zadisalo je po dušici in bučah, in na pragu se je pokazala cela Marjanka. Videl jo je samo trenutke v mesečnem svitu. Zaloputnila je vrata, nekaj zašepetala in z lahkim korakom zbežala nazaj. Olenin je narahlo potkal: nobenega odziva. Stekel je k oknu in poslušal. Naenkrat ga je prestrašil rezek, hreščec moški glas.

"Imenitno!" je rekel majhen kazak z belo kučmo in se z dvorišča sem približal Oleninu. "Jaz sem videl; imenitno!"

Olenin je spoznal Nazarko in molčal, ker ni vedel, kaj bi rekel in naredil.

"Imenitno! Na županstvo pojdem in bom naznanil; tudi očetu bom povedal. Pogledaj jo no, to praporščakovo! Ima enega premo!"

"Kaj hočeš od mene, kaj zahtevaš?" je rekel Olenin.

"Nič, samo na županstvu bom naznanil. Nazarka je govoril jako glasno, očitno nalašč. 'To pogled, kakšen spreten junak!'"

Olenin se je tresel in pobledeval.

"Pojdi sem, sem!"

Trdo ga je prijel za roko in ga peljal k svoji stanovanju.

"Saj nič ni bilo; ona me ni pustila noter in jaz nisem nič... Ona je pošteno dekle..."

"No, to se bo tam preiskalo!" je rekel Nazarka.

(Dalje prihodnjik.)

Iskoriščanje rudnikov v dobi okupacije

V štirih letih okupacije je okupator gospodaril v naših rudnikih tako, da je sistematično izkoristil poslednje rezerve, kar je zapustilo globoke sledove v proizvodni sposobnosti rudnikov. To velja zlasti za naše najboljše premogovnike rjavega in črnega premoga v Sloveniji, Srbiji in Hrvaški. Oropane so bile tudi rezerve rudnika bakrene rude v Boru in rudnikov kromove rude. Strojnih naprav v dobi okupacije niso obnovljali in vzdrževali, zaloge potrošnje materiala pa so povsem izčrpali. Zato je bila po osvoboditvi obnova zelo težavna.

Ob umiku je okupator vrhu tega rušil in uničeval poleg železnice tudi rudniške tehnične objekte in naprave. Od premogovnikov v Srbiji je popolnoma uničil rudnike v Rtanj, Dobra Srečo, Jankovac, v Bosni rudnike Majevica in Lešane, v Hrvaški Golubovec. Radoboj in Pitomača, v Sloveniji pa Kočevje. Pri mnogih drugih premogovnikih so bile porušene električne in druge tehnične naprave. V številne premogovne rudnike so spustili vodo, tako v rudnike Tresibaba, Srbski Balkan, Vrška Čuka, Rtanj, Bogovina, Morava, Kreka itd.

V Brodu je okupator uničil električne centrale in delavnice, jame pa je zalila voda. V Trep-

či je bil rudnik deloma preplavljen, naprave za flotacijo pa je okupator hudo poškodoval. Porušena je bila tudi topilnica antimonu. Vsi ostali rudniki kovinskih rud so bili več ali manj poškodovani, popolnoma uničeni pa so bili rudniki Kopaonik, Lece, Sveta Varvara in Neretnica.

V naših železarnah in jeklarnah je okupator prav tako povzročil občutno škodo. Najhuje pa je bila poškodovana tvornica aluminija v Lozovcu pri Šibeniku. Končno je še omeniti hude poškodbe v naših rafinerijah nafte zaradi bombardiranja, preostale naprave pa je okupator miniral.

Uspešna obnova po osvoboditvi
Po osvoboditvi so naši rudarji in inženirji takoj pričeli z deli za obnovo rudnikov. Težkoče so bile ogromne, vendar so premagali tudi največje ovire. Rezultati tega dela so zlasti vidni v zopetni obnovi papirnovalne. Tako je proizvodnja premoga že meseca avgusta v vsej državi dosegla 69 predvojne proizvodnje, in sicer v Sloveniji in Srbiji 71%, v Hrvaški 61%, v Bosni in Hercegovini pa 55%. Pomen teh števil moremo šele pravilno oceniti, če jih primerjamo z rezultati obnove v drugih državah. Tako je Madžarska dosegla šele 33% predvojne proizvodnje premoga, Francija pa 25%. Celo v Veliki Britaniji, kjer rudniki niso bili poškodovani, znaša proizvodnja premoga le 75% predvojne proizvodnje.

Pri nas se je povečala predvsem proizvodnja slabših vrst premoga, tako zvanih lignitov, ker okupator teh premogovnikov ni v taki meri poškodoval. V premogovnikih lignita je proizvodnja narasla že na 120 odstotkov predvojne proizvodnje. Rudniki rjavega in črnega premoga, ki so bili najbolj poškodovani, pa so dosegli 57% predvojne proizvodnje. Upoštevač to okolnost, ki narekuje priprave kurilnih naprav za uporabo slabših vrst premoga, kakor tudi okolnost, da zaenkrat ne moremo računati na uvoz premoga iz inozemstva, je razumljivo, da so današnje potrebe domačega premoga mnogo večje kakor so bile pred vojno. Zato moramo doseči tudi večjo proizvodnjo, kakor je bila pred vojno. Od avgusta do novembra se je proizvodnja v naših premogovnikih seveda še nadalje povečala, tako da se vedno bolj bližamo predvojni proizvodnji.

Pri obnovi naših rudnikov nam je uspelo obvladati težkoče, za katere so mnogi strokovnjaki smatrali, da jih ni mogoče prebroditi. Naša industrija je izdelala posamezne strojne dele in tehnične naprave, ki jih prej nikdar nismo izdelovali v Jugoslaviji. To velja zlasti za obnovo naprav v rudniku v Boru. Rudnik v Trepči smo obnovili še preden so bile obnovljene železniške proge in vzpostavljene železniške zveze. Delavci iz Trepče so sami obnovili 5 mostov in 62 km železniške proge med Trepčo in premogovnikom Obilič, kar je šele omogočilo preskrbo električne centrale s premogom. Nagla obnova centrale pa je zopet preprečila, da voda ni docela zalila rudnika. Naše železarne na Jesenicah, v Vrešju, Storaž, Smederevu, Zenici in Guštanju izdelujejo potreben material za obnovo rudnikov in ostalega gospodarstva. In to nazval velikim težkom, zlasti pri nabavi koksa, ki ga zaenkrat sami ne moremo proizvajati in ga moramo uvažati iz inozemstva.

V rudnikih se morajo boriti tudi z različnimi težkimi zaradi pomanjkanja potrošnega materiala. Zlasti je občutno pomanjkanje razstreliv. V mnogih primerih so rudarji uporabljali razstreliva, ki ne ustrezajo potrebam rudarstva in povzročajo strupene pline. Rudarji so padali v nezavest, vendar so dalje delali, čim so si pomagali. Četudi delajo rudarji pogosto pod neverjetno težkimi pogoji, je odstopke hudih nesreč manjši kakor je bil pred vojno.

Izgledi za bodočnost

Osnovne smernice za razvoj našega gospodarstva v bodočnosti so v glavnem določene. Ne bomo več dopuščali, da bi bilo naše rudno bogastvo predmet špekulacij. Prav tako ne bomo dopuščali, da bi tuji izkoriščali

Uncle Sam Says

United States Savings Bonds, which are War Bonds with a peace-time name, fight a new kind of battle for you. They fight insecurity and the temptation to spend recklessly. U. S. Savings Bonds pay you \$4 for every \$3 in ten years. Should any real emergency arise, you can have your money back quickly with my blessings and the accumulated interest.

U. S. Treasury Department

delovno silo naših narodov in naše naravno bogastvo. Proizvodnja premoga se mora tako povečati, da bodo krite vse potrebe prebivalstva. Premog se mora uporabljati tudi tam, kjer lahko nadomesti drva, ker je treba preprečiti neracionalno sekanje gozdov. Kot dopolnitev električnih hidrocentral bomo morali zgraditi kalorične centrale, tako da bo oskrba naše industrije in prebivalstva s ceninim električnim tokom v vsakem primeru zajemena. Kar pa se tiče rudnikov kovinskih rud se mora produkcija usmeriti tako, kakor to zahtevajo naši lastni interesi. Tako bomo morali bokstino rudo predelovati v aluminijev oksid in sam aluminij, ki ga bomo izvažali namesto rude. Posebni napori pa so potrebni, da se omogoči čim večja lastna proizvodnja nafte, ker je nafta kot pogonsko sredstvo za vse gospodarstvo velikega pomena.

Končno bomo morali tudi skrbeti, da usposobimo nove kadre rudarskih strokovnih delavcev. Samo premogovniki v Srbiji potrebujejo glede na sedanje stanje rudnikov še 3150 delavcev, in sicer 650 jamskih kopačev, 700 pomožnih kopačev, 1800 delavcev, ki delajo izven jam, poleg že zaposlenih 9900 delavcev (od tega 5600 jamskih). Nujno so potrebne rudarske šole za izobrazbo novih rudarskih strokovnih kadrov, potrebna pa bo tudi strokovna izobrazba samih rudarskih delavcev.

Po Slov. Poroč.

Razni mali oglasi

100
DEKLET
ZA DELO PRI

Radio

SVETLO, ČISTO, LAHKO DELO
STALNA SLUŽBAKRATKA 4 TEDENSKA PLAČANA
UČNA DOBA

71c - 76c

IZKUŠENA DEKLETA TAKOJ OD
ZAČETKA PO

83c

AVTOMATIČNO POVIŠANJE DO

94c

NA URO

MOTOROLA
GALVIN MFG. CORP.

4545 W. Augusta Blvd.

1000 North blizu Cicero Avenue

USLUŽBENCI SO DELEŽNI POPUSTA
PRI NAKUPU RADIA

Listnica uredništva

Ker poštni zakon prepoveduje vsako oglašanje kakršnega koli srečanja v listih, prosimo vse dopisnike, ki oglašajo priredbe svojih društev ali drugih organizacij, ali pa kako drugo akcijo za zbiranje denarja, naj v svojih poročilih ne omenjajo srečanj ali srečanja, kakor tudi ne karitativnih ali tombulskih zabav, ako je zanje določena vstopnina. Poštna uprava zahteva od nas, da mora vse tako oglašanje iz lista. Prosimo, držite se tega.

Razni mali oglasi

WANTED WOMAN
FOR GENERAL HOUSEWORK
Assist with children
No heavy laundry
Own room; good pay
Call—ROGERS PARK 0079

WANTED GIRL or WOMAN
Not over 45 years old
for general housework
References
To go or stay
COLUMBUS 0524

BUFFERS and POLISHERS
Experienced on light aluminum
castings; GI's preferred.
PROFESSIONAL MFG. CO.
1322 Monroe

Experienced Fitter
All Around work
Ideal working conditions
Phone
STATE 1245

GIRLS
EXPERIENCED FOR HOUSEWORK
Capable plain cooking.
Stay
\$30 a week
VILLAGE 2949

MAIDS—2d WORK
EXPERIENCE PREFERRED
but not necessary
Willing, cheerful. Pleasant home.
Good salary.
SUP 6990

MAN WANTED
For watchman & light porter work.
Living quarters furnished. Excellent opportunity for married man. No objection to children.
PILSEN LUMBER CO.
2201 So. Laflin St.

ELEC. DRILLS
Air compressors. Small tools. Grinding discs, motors. Sheet shelving. Parts bins. Valve refacer. 1,000 wood parts boxes, 10c ea. Magnet wire. Battery charger. 4632 N. Clark. ARDmore 3000, 9-6 p. m.

BOYS

17 TO 21

PACKER BOYS IN OUR
PRESSROOM

Hours:

7:45 Morning to 4:15 Afternoon;
6:15 Evening to 2:45 Morning.

4600 Diversey

DOPIŠNIKOM IN ČLANOM
JEDNOTE

Kadar pišete Prosveti ali v glavni urad SNPJ, ne pozabite v naslovu napraviti pošte številke 23 za besedo "Chicago". Na kuverti vselej zapišite: Chicago 23, III. To bo olajšalo delo na čiškaški pošti, nam pa po spešilo dostavljanje pošte.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklopu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$1.35 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.35 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, razen da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vasa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojamslilo—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročen na dnevnik Prosveto, to takoj hazaniti upravitelju lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravitelj znižati datum za to vsoto naročnina.

Cena listu Prosveta je:
Za Združ. države in Kanado \$6.00 Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 4.00 1 tednik in 6.00
2 tednika in 3.00 2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40 3 tednike in 4.20
4 tednike in 1.20 4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič 5 tednikov in 1.50
Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vasa lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawrence Ave.
Chicago 23, III.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga priplaite k moji naročnini od naslednjega

člana moje družine: _____ Čl. družine št. _____

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Družina _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐